

Mersin’de Koyun – Keçi Yetiştiriciliği Yapan İşletmelerin Yapısal Özellikleri*

Özgür GÜNDÜZ¹, Banu YÜCEER ÖZKUL²

¹ Gündüz Veteriner Kliniği, Mersin,

² Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Zootekni Anabilim Dalı, Ankara.

Geliş Tarihi / Received: 21.08.2017, Kabul Tarihi / Accepted: 22.11.2017

Özet: Bu araştırma, Mersin yöresinde koyun ve / veya keçi yetiştiriciliği yapan işletmelerin yapısal özelliklerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Türkiye’de küçükbaş hayvan yetiştiriciliği genellikle düşük kombine verimli yerli ırklar veya melezleri ile ekstansif veya yarı entansif bir şekilde yapılmaktadır. Mersin ilinde de benzer bir durum görülmektedir. Mersin’de nüfusun büyük bir bölümü seracılık ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ile uğraşmaktadır. Bu yörede yetiştiriciliği yapılan küçükbaş hayvanlar arasında; Akkaraman, Morkaraman, Sakız, İvesi, Hamdani, Herik ve Merinos koyunları ile Kıl, Halep, Kilis ve Saanen keçilerinin saf ve melezleri sayılabilir. Bu hayvanlar, kışın daha çok merkez köylerde barındırılırken, havaların ısınmasıyla yaylalara götürülmektedir. Bu çalışma kapsamında incelenen Mersin yöresindeki işletmelerde, 100 baş ve üzerinde koyun ve / veya keçi bulunmakta olup, bu hayvanlar çoğunlukla meraya dayalı ekstansif olarak yetiştirilmektedirler.

Anahtar kelimeler: İşletme, Keçi, Koyun, Mersin, Yetiştiricilik

Structural Characteristics of Sheep – Goat Breeding Farm in Mersin

Abstract: This study aims to determine the structural characteristics of firm that breeding sheep and/or goat in Mersin region. In Turkey raising sheep and goats are usually done with native breeds or with crossbreds in an extensive or semi-extensive conditions. There is a similar situation in Mersin as well. High percentage of Mersin population is dealing with sheep and goats breeding and with greenhouse cultivation. The breeding sheep and goats in this region include generally pure and crossbred Akkaraman, Morkaraman, Chios, Ivesi, Hamdani, Herik and Merinos sheep, and Kıl, Halep, Kilis and Saanen goats. These animals are housed mainly in central villages in winter and are usually taken to flatlands as the weather warms up. In Mersin region’s farm and in this study include at leats 100 sheep and/or goats and these animals are usually breed in an pasture based extensive conditions.

Key words: Breeding, Farm, Goat, Mersin, Sheep

Giriş

Türkiye’nin hemen her bölgesinde hayvancılık önemli yer tutmaktadır. Zira, Türkiye doğal bitki örtüsü, coğrafi ve sosyo-ekonomik yapısı itibariyle koyun ve keçi yetiştiriciliğine çok uygundur. Ancak diğer alanlarda olduğu gibi hayvancılıkta da ekstansif bir durum görülmektedir. Hayvancılıkta bakım ve besleme durumunda yetersizlik söz konusudur. Yetiştirilen hayvanlar bakımsız, düşük verimli ve hayvancılık daha ziyade mera imkanlarına dayalıdır.

Gerek dünyada, gerekse Türkiye’de bitkisel üretim yapılamayan alanlardan yararlanabilme yollarından en önemlisi küçükbaş hayvan yetiştiriciliğidir. Türkiye’de mevcut meralardaki bitki örtüsü büyükbaş hayvanların beslenmesine uygun değildir. Bu nedenle mera alanlarının değerlendirilmesinde küçükbaş hayvan yetiştirilmesine öncelik

verilmektedir. Koyun ve keçiler verimsiz meralarla nadas, anız ve bitkisel üretime uygun olmayan ürünleri değerlendirerek et, süt, yapağı, kıl, deri ve gübre gibi ürünlere dönüştürülebilme yeteneğine sahiptirler. Genelde kırsal alanlarda yaşayan halkın geçiminde büyük payı olan bu yetiştiricilik dalından elde edilen ürünler, direk olarak kullanılabilir gibi, dondurmadan, tekstile kadar çeşitli yan ürünlere dönüştürülerek de kullanılabilir (Akçapınar, 2000). Dünyada 2014 yılı FAO verilerine göre yetiştirilen küçükbaş hayvan içerisinde 1 209 908 142 baş koyun ve 1 006 785 725 baş keçi bulunmaktadır. Koyun varlığının % 45.4’ü (549.6 milyon baş) Asya kıtasında, % 28.1’i Afrika’da (340.5 milyon baş), % 10.8’i Avrupa’da (130.3 milyon baş), % 8.5’i Okyanusya’da (102.4 milyon baş), % 7.2’si Amerika’da (87 milyon baş) bulunmaktadır. Asya kıtası % 58.2 ile en fazla keçiye sahip kıta konumunda olup bunu % 36.1 ile Afrika, % 3.6 ile

* Bu makale, Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesinden özetlenmiştir.

Yazışma adresi / Correspondence: Yrd.Doç.Dr. Banu YÜCEER ÖZKUL, Ankara Üniv. Veteriner Fakültesi Zootekni AD Dışka-pı/ANKARA E-posta: yuceerbanu@hotmail.com

Amerika, % 1.7 ile Avrupa ve % 0.4 ile Okyanusya izlemektedir (Anonim, 2016b). Türkiye’de 2015 yılı verilerine göre ise 31 507 934 baş koyun, 10 416 166 baş keçi bulunmaktadır (Anonim, 2016c).

Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği Türkiye hayvancılığında önemli bir yere, hayvansal üretimde önemli bir paya sahiptir. Türkiye koyun ve keçi varlığının büyük çoğunluğunu ekstansif olarak yetiştirilen düşük kombine verimli yerli ırklar ve melezleri oluşturmaktadır. Ancak hayvan başına düşen verimler yeterli düzeyde değildir. Dolayısıyla bunların yerine yüksek verimli Türkiye şartlarına uygun özellikte yerli gen kaynakları ile oluşturulmuş ırkların geçmesi gerekmektedir. Ayrıca artan tüketimin karşılanması için koyun ve keçi yetiştiriciliğinde modern yetiştirme tekniklerinin uygulanması gerekmektedir. Böylece yetiştiricilikten elde edilen ürünlerin artırılması mümkün olacaktır.

Türkiye koyun varlığı 1980’li yılların başlarında yaklaşık 50 milyon baş, keçi varlığı 20 milyon baş civarında iken çeşitli sosyo-ekonomik sebepler ve hayvancılığa yeterli desteğin verilmemesi gibi faktörlerin etkisi ile sayıları zamanla azalmıştır. Bununla birlikte son yıllarda bir artış eğilimi görülmektedir (Akçapınar ve Özbeyaz, 1999). Zira, Türkiye’nin coğrafi ve iklim şartları koyun ve keçi yetiştiriciliğine uygundur. Bu nedenle küçükbaş hayvan yetiştiriciliği kırsal kesimdeki halkın önem-

li bir gelir kaynağıdır. Son yıllarda özellikle koyun, keçi sütü ve bunlardan yapılan ürünlere talebin arttığı görülmektedir. Küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine dair durum tespitlerinin yapılp bölgesel iyileştirme olanaklarının araştırılması önem taşımaktadır.

Bu çalışma, Mersin yöresinde koyun ve / veya keçi yetiştiriciliği yapan işletmelerin yapısal özelliklerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Türkiye’de Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinin Mevcut Durumu

Türkiye’de yetiştirilen küçükbaş hayvan popülasyonu genellikle düşük verimli yerli ırklardan oluşmakta, hayvanlar çoğunlukla meraya dayalı olarak ekstansif bir yapıya sahip olan küçük işletmelerde beslenmektedir. Yetiştiriciliğin yapıma şekli, bölgedeki coğrafi koşullara ve sosyo-ekonomik düzeye göre değişim göstermekle birlikte genelde aile işletmeleri şeklindedir (Akçapınar, 2000). Türkiye’de mevcut işletmelerin (Tablo 1) büyük çoğunluğunda 1-25 baş hayvan bulunmakta yani küçük ölçekli olup (62 277 adet), 500 başın üzerinde hayvana sahip işletmeler (5 111 adet) ise sayıca çok daha azdır (Kayhan, 2012).

Türkiye’deki mevcut koyun ve keçi varlığının bölgelere ve yıllara göre dağılımı ise Tablo 2’de verilmiştir (Cengiz ve ark., 2015).

Tablo 1. Türkiye’deki küçükbaş hayvancılık işletmeleri ve işletmelerdeki hayvan sayıları

İşletme Kapasitesi (baş)	İşletme Sayısı (Adet)	İşletme Dağılımı (%)	Koyun (Bin baş)	Keçi (Bin baş)
1-25	62 277	21.6	740	307
26-50	59 473	20.6	1 780	578
51-100	77 586	26.9	4 630	1 304
101-250	67 424	23.3	8 245	2 449
251-500	17 078	5.9	4 882	1 364
501 +	5 111	1.8	2 611	833
Toplam	288 949	100	22 888	6 835

Tablo 2. Bölgelere göre koyun ve keçi varlığının toplam içerisindeki payı (%)

Tarım Bölgeleri	KOYUN				KEÇİ			
	1991	2000	2010	2013	1991	2000	2010	2013
Kuzeydoğu	15.1	14.8	10.8	10.9	3.6	3.8	3.3	3.3
Ortadoğu	17.8	21.5	21.7	18.7	14.7	13.6	13.4	13.4
Güneydoğu	14.1	13.8	17.6	16.8	18.3	18.2	21.7	22.4
Marmara	9.6	9.5	10.3	10.1	9.8	9.8	11.4	10.3
Ege	8.2	9.8	11.2	12.2	13.7	15.1	13.7	12.4
Batı Anadolu	9.9	9.1	10	10.7	8	6.2	4.2	5.4
Akdeniz	6.1	6.4	6.2	6.9	24.3	27.2	25.9	25.5
Orta Anadolu	10.9	8.6	7.3	8.9	3	2.7	3.6	4
Batı Karadeniz	5.9	4.4	3.3	3.4	3.7	2.7	2.4	2.6
Doğu Karadeniz	2.4	2.1	1.6	1.4	0.7	0.7	0.5	0.7

Tablo 2’de görüldüğü üzere Akdeniz bölgesinde keçi yetiştiriciliği diğer bölgelere göre daha yoğun yapılırken, koyun yetiştiriciliğinde bu bölgenin daha geri sıralarda yer aldığı görülmektedir. Bu durum bölgenin coğrafi konumunun keçi yetiştiriciliğine daha uygun olması ve bölgede keçi eti üretiminin yaygın olması ve daha çok tercih edilmesi ile ilişkilendirilebilmektedir (Esen, 2002).

Mersin Yöresi Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği Ve İşletmelerin Yapısal Özellikleri

Mersin, Akdeniz bölgesinde tropik-subtropik iklim kuşağı altında 36-37° kuzey enlemleri ve 33-35° doğu boylamları arasında yer alan bir ildir. Toplam yüzölçümü 15 853 km² dir. İlin büyük kısmı batı ve orta Toros dağlarından oluşmaktadır. Ovalık ve hafif eğimli alanlar ise Tarsus ve Silifke ilçelerinde bulunmaktadır (Anonim, 2016a).

Akdeniz ikliminin hakim olduğu bu ilde yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçmektedir. Yıllık ortalama sıcaklık 18.5°C’dir. Yıllık ortalama yağış miktarı 617.5 mm olup Türkiye ortalamasına çok yakındır. Doğal bitki örtüsü Akdeniz ikliminin etkisi altındadır (Anonim, 2016a).

Mersin ilinin nüfusu 1.7 milyondur. Akdeniz havzası içerisinde yer alan bu il, Türkiye yüzölçümünün % 2’sini oluşturmaktadır. Nüfusun çoğunluğu seracılık ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ile uğraşmaktadır. Dolayısıyla Mersin ilinde koyun ve keçi yetiştiriciliğinin önemli bir yeri, Türkiye hayvancılığına da önemli bir katkısı (Tablo 3) bulunmaktadır (Anonim, 2016c).

Tablo 3. Türkiye ve Mersin’deki küçükbaş hayvan sayıları (baş)

Tür	Türkiye	Mersin
Koyun	31 507 934	552 311
Keçi	10 416 166	763 447
Toplam	41 924 100	1 315 758

Günümüzde Mersin yöresinde, küçükbaş hayvan yetiştiriciliği üzerine, Damızlık Koyun Keçi Birliği tarafından yürütülen 5 proje bulunmaktadır. Bu projeler, 28 Mayıs 2014 tarihli Resmi Gazete’nin mükerrer sayısının 21. maddesine göre Hayvan genetik kaynaklarının yerinde korunması ve geliştirilmesi esasına göre belirlenmiştir (Anonim, 2014).

Bunlar;

- İvesi koyununun halk elinde hayvan ıslahı ülkesel projesi (1 proje): Adana, Adıyaman, Gaziantep, Kilis, Mardin, Mersin, Osmaniye, Şanlıurfa’da bulunan 63 000 baş İvesi koyunundan oluşmaktadır.

- Güney Karaman koyununun halk elinde hayvan ıslahı ülkesel projesi (2 proje): Mersin’de bulunan 12 600 baş Güney Karaman koyunundan oluşmaktadır.

- Kıl keçisinin halk elinde hayvan ıslahı ülkesel projeleri (2 proje): Adıyaman, Amasya, Antalya, Aydın, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Isparta, İzmir, Kahramanmaraş, Karaman, Konya, **Mersin**, Muğla, Niğde, Osmaniye, Rize, Tokat, Yozgat illerinde bulunan 163 800 baş kıl keçisinden oluşmaktadır.

Gen kaynakları koruma ve geliştirme desteklemeleri kapsamında uygulanan bu projeler, proje başına 6000 dişi ve 300 erkek hayvan üzerine oluşmaktadır. 5 yıl süre ile uygulanacak bu projeler kendi aralarında elit ve taban proje olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Elit projelerdeki hayvan sayısı 1000 baş, taban projelerdeki hayvan sayısı ise 5000 baştır. Elit projeli sürünün taban projeli sürüden farkı, elit projedeki 1000 baş hayvanın babalarının da bilinmesidir. Bu ıslah projeleri, maddi olarak anaç desteği yanında, hayvan başına ilave proje desteği de sağladığı için yetiştiriciler tarafından büyük ilgi görmektedir. Elit projeye sahip olan yetiştiricinin aldığı maddi destek taban projeye sahip olan yetiştiriciden daha fazladır. Yetiştiricilik yapan kişiler anaç hayvan başına desteklemeler almaktadır. Bu desteklemelerin yıllara göre dağılımı ve verilen miktarlar Tablo 4’de gösterilmiştir (Anonim, 2015).

Tablo 4. Mersin ilindeki ıslah projelerinde destekleme alan üye sayısı ve verilen destek miktarları

Yıllar	Destekleme alan üye sayısı	Hayvan başına verilen anaç desteği (TL)
2007	1431	5
2008	2389	9
2009	2645	10
2010	3726	10
2011	4894	15
2012	5541	18
2013	5572	20
2014	6218	20

Mersin'de Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği'nden 2014 yılı için devlet desteği alan üye sayısı 6 218'dir. Destek alan hayvan sayısının ise 813 042 baş olduğu bildirilmiştir.

Mersin ilinde yetiştiriciliği yapılan başlıca küçükbaş hayvanlar arasında; Akkaraman, Morkaraman, Sakız, İvesi, Hamdani, Herik ve Merinos koyunları ile Kıl, Halep, Kilis ve Saanen keçilerinin saf ve melezleri gelmektedir.

Mersin'de bulunan bu genotipler, küçük aile işletmelerinde yetiştirilebildikleri gibi büyük sürüler halinde de yetiştirildikleri görülmektedir. Bu yörede yetiştiriciliği yapılan hayvanlar, kışın daha çok merkez köylerde barındırılırken, havalanın ısınmasıyla Toros dağlarının eteklerindeki yaylalara götürülmektedir.

Bu araştırma kapsamında; Mersin yöresinin Akdeniz, Toroslar, Mezitli, Yenişehir ilçeleri ve bu ilçelere bağlı Yakaköy, Kızılbağ, Erçel, Çavak, Kocahamzalı, Aslanköy, Kuzucu, Çopurlu, Camili, Iğdır, Kerimler, Fındıkpınarı, Korukent, Akarca,

Bekirde, Güneykent, Yenipazar, Şevketsümer, Kocavilayet, Kepirli, Esenli, Emirler ve Gözne köylerinde küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan işletmelerin yapısal özellikleri (Tablo 5), işletme sahipleri ile görüşülerek anket çalışması şeklinde elde edilmiş olup bunlara ait fotoğraflardan bazıları (Resim 1a, b, c) aşağıda yer almaktadır. Bu çalışma bulgularına göre Mersin yöresindeki işletmelerde, koyun ve keçi yetiştiriciliğinin et ve süt üretimi amacıyla yapıldığı ve mevcut sürü büyüklüklerinin 100-1000 baş arasında değiştiği belirlenmiştir. Hayvanların genellikle meraya dayalı olarak beslendikleri, meranın yetersiz olduğu dönemlerde ilave yem verildiği anlaşılmaktadır. Mera dönüşü hayvanlar barınaklara alınmaktadır, barınakların güney kısmı genellikle tel örgü ile çevrelenmiştir. Bazı barınaklar ise branda ile kapatılmıştır. Barınakların çoğu toprak zeminli olup bazı barınaklarda altlık materyali olarak ağaç dalları ve hayvanların kendi gübreleri kullanılmaktadır. Koç katımı genellikle Haziran-Eylül ayları arasında olurken koçların sürüden hiç ayrılmadığı sürüler de bulunmaktadır.

Tablo 5. Mersin yöresinde küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapan işletmelerin yapısal özellikleri

İşletme	İkamet yeri	Hayvan sayısı (baş)	Yetiştirilen koyun – keçi genotipleri	Yetiştirme amacı (Süt / Et)	Yemleme şekli	Ağaçların ölçüleri (m)	Kullanılan altlık	Havalandırma	Koç katım zamanı	Hayvanların meraya çıkma durumu	Sürüde köpek varlığı
1	Akarca / Mezitli / Mersin	175	İvesi	Kombine	Yemleme+ Mera	15x3 7x3	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran ayı	Nisan -Eylül ayları arasında	4 Kagal melezi
2	Aslanköy / Toroslar / Mersin	450	Hamdani	Kombine	Yemleme+ Mera	20x4 30x5	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran ayı	Mart -Kasım ayları arasında	3 Kagal melezi
3	Aslanköy / Toroslar / Mersin	300	Sakız	Kombine	Yemleme+ Mera	40x15 30x15	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran Ayı	Yaz aylarında	3 Kagal
4	Aslanköy / Toroslar / Mersin	207	Hamdani, İvesi	Kombine	Yemleme+ Mera	15x5 30x6	toprak, murt ağacı dalı	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	koç sürekli sürü içinde	Nisan - Kasım ayları arasında	3 Kagal
5	Bekirde / Akdeniz / Mersin	400	Hamdani, Akkaraman, Saanen	Kombine	Artık yeşillikler+ Yemleme	5x15 5x10 5x7	gübre, toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	koç sürekli sürü içinde	-	3 Kagal
6	Camili / Akdeniz / Mersin	170	Akkaraman (projeli), İvesi	Kombine	Yemleme+ Mera	35x15 25x10	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran Ayı	Yaz aylarında	2 melez
7	Çavak / Yenişehir / Mersin	180	Morkaraman	Kombine	Yemleme+ Mera	15x5 5x5	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran ayı	Nisan -Ekim ayları arasında	2 Kagal melezi
8	Çavak / Yenişehir / Mersin	360	İvesi, Sakız, Çandır	Et üretimi	Yemleme+ Mera	20x6	toprak, murt ağacı dalı	Brandalar kısmi şekilde açılarak havalandırma sağlanmaktadır	Eylül ayı	Mayıs- Ekim ayları arasında	2 Kagal + 3 melez
9	Çavak / Yenişehir / Mersin	230	Hamdani	Kombine	Yemleme+ Mera	15x8 15x5	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran ayı	Nisan - Ekim ayları arasında	3 melez
10	Çopurlu / Toroslar / Mersin	320	Hamdani, Akkaraman, Halep	Kombine	Yemleme+ Mera	35x8 25x8	toprak, kuru ot	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	koç sürekli sürü içinde	12 ay boyunca	3 melez
11	Çopurlu / Toroslar / Mersin	230	Morkaraman (Projeli)	Kombine	Yemleme+ Mera	25x10 10x6	toprak, bağ çubuğu	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Nisan ayı	Ekim - Haziran ayları arasında	3 Kagal +1 av köpeği

İşletme	İkamet yeri	Hayvan sayısı (baş)	Yetiştirilen koyun – keçi genotipleri	Yetiştirme amacı (Süt / Et)	Yemleme şekli	Ağulların ölçüleri (m)	Kullanılan altlık	Havalandırma	Koç katım zamanı	Hayvanların meraya çıkma durumu	Sürüde köpek varlığı
12	Emirler / Yenişehir / Mersin	210	İvesi, Sakız	Kombine	Yemleme+ Mera	15x6 10x8	toprak	Batı ve güney cephesi çadır	Haziran ayı	Nisan - Ekim ayları arasında	2 Kopay + 1 Kagal
13	Erçel / Mezitli / Mersin	350	Hamdani koyunu, Halep ve Kilis keçisi	Kombine	Yemleme+ Mera	6x40	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	koç sürekli sürü içinde	12 ay boyunca	5 Kagal
14	Esenli / Akdeniz / Mersin	220	Morkaraman (Projeli)	Kombine	Yemleme+ Mera	15x3 5x5	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran ayı	Nisan -Eylül ayları arasında	3 Kagal melezi
15	Fındıkpınarı / Mezitli / Mersin	220	Herik, İvesi	Kombine	Yemleme+ Mera	25x7 20x20 10x7	toprak, kuru gübre, ardıç cübürü	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran ayı	Nisan - Aralık ayları arasında	2 Kagal + 3 Kopay
16	Gözne / Toroslar / Mersin	180	Kıl ve Halep keçisi	Kombine	Yemleme	20x5	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Temmuz ayı	-	2 Kagal
17	Güneykent / Toroslar / Mersin	170	Morkaraman (Projeli)	Kombine	Yemleme+ Mera	3x10	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran ayı	Nisan - Eylül ayları arasında	2 Kagal melezi
18	İğdir / Akdeniz / Mersin	300	Akkaraman (Elit projesi)	Kombine	Yemleme+ Mera	35x5 12x10	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Temmuz ayı	Mart - Kasım ayları arasında	4 Kagal
19	İğdir / Akdeniz / Mersin	200	Akkaraman (projeli)	Kombine	Yemleme+ Mera	30x50	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Temmuz ayı	Mart -Kasım ayları arasında	2 Kagal
20	Kepirli / Toroslar / Mersin	250	Kıl Keçi (projeli)	Kombine	Silaj+ yemleme	20x6 15x5	toprak, murt ağacı dalı	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Eylül ayı	-	2 Kagal +1 melez
21	Kerimler / Toroslar / Mersin	125	Sakız, İvesi	Et	Yemleme+ Mera	25x6	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran ayı	12 ay boyunca	1 melez
22	Kerimler / Toroslar / Mersin	210	İvesi, Sakız	Kombine	Yemleme+ Mera	3x15 3x5	toprak	Doğu ve güney cephesi açık	Haziran ayı	Nisan - Ekim ayları arasında	2 Kagal melezi
23	Kızılbağ / Toroslar / Mersin	130	Halep, Kıl keçisi	Kombine	Yemleme+ Mera	20x8 3x5	çam ve asma dalları	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Eylül ayı	Nisan - Kasım ayları arasında	2 Kagal+ 1 av köpeği
24	Kocahamzalı / Yenişehir / Mersin	450	Sakız, İvesi , Halep, ve Kıl keçisi	Kombine	Yemleme+ Mera	30x5 8x6	toprak, şeftali dalı	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	koç sürekli sürü içinde	12 ay boyunca	2 melez
25	Kocahamzalı / Yenişehir / Mersin	250	İvesi, Sakız	Kombine	Yemleme+ Mera	20x5 15x8	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran ayı	Nisan - Ekim ayları arasında	2 Kagal melezi
26	Kocahamzalı / Yenişehir / Mersin	230	Sakız, İvesi, Morkaraman	Kombine	Yemleme+ Mera	20x8	bağ çubuğu	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran ayı	12 ay boyunca	3 Kagal
27	Kocahamzalı / Yenişehir / Mersin	110	İvesi, Kıl Keçi	Kombine	Yemleme	5x10	toprak	Batı cephesi açık	koç sürekli sürü içinde	-	2 melez
28	Kocahamzalı / Yenişehir / Mersin	500	Kıl ve Halep keçisi	Kombine	Yemleme+ Mera	15x5 3x2 5x4	toprak, ağaç dalı	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Temmuz ayı	Bulunduğu bölgede otlama	4 Kagal
29	Kocavilayet / Yenişehir / Mersin	230	İvesi	Kombine	Yemleme+ Mera	25x10	toprak, çam dalı	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran ayı	Nisan - Ekim ayları arasında	2 Kagal
30	Kocavilayet / Yenişehir / Mersin	200	Hamdani	Kombine	Yemleme+ Mera	20x6 10x5	toprak, çam dalı	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	koç sürekli sürü içinde	Bulunduğu bölgede otlama	3 Kagal
31	Korukent / Toroslar / Mersin	435	Morkaraman (Projeli)	Kombine	Yemleme+ Mera	4x10 3x8	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran ayı	Mart -Kasım ayları arasında	4 melez
32	Korukent / Toroslar / Mersin	100	Morkaraman	Kombine	Yemleme+ Mera	4x10 3x5	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Temmuz ayı	Nisan -Eylül ayları arasında	2 Kagal
33	Korukent / Toroslar / Mersin	210	Akkaraman, Kilis keçisi	Kombine	Yemleme+ Mera	15x5 8x4	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	Haziran ayı	Bulunduğu bölgede otlama	3 melez
34	Korukent / Toroslar / Mersin	150	Karakoyun (projeli)	Kombine	Yemleme+ Mera	20x9 25x8 5x4	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	koç sürekli sürü içinde	Nisan - Kasım ayları arasında	4 Kagal

İşletme	İkamet yeri	Hayvan sayısı (baş)	Yetiştirilen koyun – keçi genotipleri	Yetiştirme amacı (Süt / Et)	Yemleme şekli	Ağalların ölçüleri (m)	Kullanılan altlık	Havalandırma	Koç katım zamanı	Hayvanların meraya çıkma durumu	Sürüde köpek varlığı
35	Kuzucu / Mezitli / Mersin	150	İvesi	Kombine	Yemleme+ Mera	20x8 15x10	toprak	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	koç sürekli sürü içinde	12 ay boyunca	1 Kangal melezi
36	Şevketsümer/ Akdeniz / Mersin	350	Hamdani, Herik	Kombine	artık yeşillikler ve artık sebzeler	5x20 4x10	toprak	Batı ve güney cephesi çadır	koç sürekli sürü içinde	-	3 Kangal
37	Yakaköy / Akdeniz / Mersin	1000	Hamdani Akkaraman Morkaraman	Et-Süt kombine	artık yeşillikler ve artık sebzeler	30x5 20x10 30x25	toprak, kum, kuzular için saman	Pencere 5x4 2x1 3x 1.5	koç sürekli sürü içinde	-	3 Kangal
38	Yakaköy / Akdeniz / Mersin	270	Hamdani	Kombine	artık yeşillikler ve artık sebzeler	25x6	toprak, gübre	Güney kısmı tel örgülü ve sürekli açık	koç sürekli sürü içinde	-	-
39	Yenipazar / Akdeniz / Mersin	700	Hamdani, Herik, Kıl ve Halep keçisi	Kombine	artık yeşillikler ve artık sebzeler	10x10 5x10 3x8	toprak, beton	Güney kısmında açıklık var	koç sürekli sürü içinde	-	3 melez

Resim 1a, b, c. Mersin yöresindeki çeşitli ağıl tipleri

Sonuç

Sonuç olarak; Mersin yöresinde yetiştiriciliği yapılan başlıca küçükbaş hayvanlar arasında, Akkaraman, Morkaraman, Sakız, İvesi, Hamdani, Herik ve Merinos koyunları ile Kıl keçisi, Halep, Kilis ve Saanen keçilerinin saf ve melezleri gelmektedir. Mersin'de yetiştiriciliği yapılan hayvanlar, kışın daha çok merkez köylerde barındırılırken, havaların ısınmasıyla yaylalara çıkarılmaktadır. Bu araştırma kapsamında incelenen Mersin yöresindeki işletmelerde, 100 baş ve üzerinde koyun ve / veya keçi bulunmakta olup, bu hayvanlar çoğunlukla meraya dayalı ekstansif olarak yetiştirilmektedir.

Kaynaklar

1. Akçapınar, H. (2000). Koyun Yetiştiriciliği. İsmet Matbaacılık, 2. Baskı, Ankara.
2. Akçapınar, H., Özbeyaz, C. (1999). Hayvan Yetiştiriciliği Temel Bilgileri. ISBN: 975-96978-0-7, Kariyer Matbaacılık, Ankara.
3. Anonim (2014). 29013 sayılı Resmî Gazete, Tebliğ No: 2014 / 22.
4. Anonim (2015). Mersin İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiriciliği Birliği, Erişim Adresi: <http://mersinkoyunkecibirliigi.com/mdkkyb/> Erişim Tarihi: 19.04.2016
5. Anonim (2016a). Coğrafya Dünyası, Erişim Adresi: <http://www.cografya.gen.tr/tr/mersin/ekonomi.html> Erişim Tarihi: 19.04.2016
6. Anonim (2016b). Food and Agriculture Organization of The United Nations, Erişim Adresi: <http://faostat.fao.org/> Erişim Tarihi: 19.02.2016
7. Anonim (2016c). TÜİK Erişim Adresi: <http://www.tuik.gov.tr/Start.do?jsessionid=cn9BXVXQ3wYCJ46T6fDL4pVdbLcRQXV6fK-TBn2QynTVvYttnzRVjN!1615642086> Erişim Tarihi: 19.02.2016
8. Cengiz, F., Karaca, S., Kor, A., Ertuğrul, M., Arık, İ.Z., Gökdağ, Ö. (2015). Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliğinde Değişimler ve Yeni Arayışlar, Türkiye Ziraat Mühendisliği VIII. Teknik Kongresi, Bildiriler Kitabı: 2, s. 809-837.
9. Esen, F. (2002). Özel Zootečni (Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği) Ders Notları. Fırat Üniversitesi Veteriner Fak. Ders Teksiri No: 52.
10. Kayhan, M. (2012). Hayvansal Üretimdeki Gelişmeler. Son 10 yılda Türkiye Tarımı Sempozyumu, Ege Üniversitesi- İzmir, 10.01.2012